

PATRICK MARCHAL
DO YOU SEE THE KING?

22.10.2017 — 11.02.2018

Patrick Marchal is een Belgisch juwelenmaker en plastisch kunstenaar die *Niet Geïdentificeerde Valoriserende Voorwerpen* vervaardigt. Die benaming is veelzeggend: hij blaast de klassieke conventies van de juwelenmakerij op, en valt op door zijn kritische benadering en zijn bijtende humor. Hij houdt geen rekening met wat onmogelijk is, alles is toegelaten.

Zijn vrije geest zit geworteld in het juweliersvak. Tussen spot en het hersymboliseren van de wereld, zijn zijn scheppingen even pakkend als minutieus.

OPLEIDINGSJAREN – OFF THE BEATEN TRACK

Als autodidact maakt hij zich al heel vroeg de technieken van het maken van sieraden eigen, onderzoekt de mechanismen ervan, en blaast stoom af door de dingen uit mekaar te halen.

Hij is technisch begaafd maar ziet zich ook geconfronteerd met existentiële vragen – hij heeft op zijn twintigste een hartaanval. Daarmee heeft Patrick Marchal andere ambities dan die van het Franstalige onderwijs in het juwelenontwerp, dat verstarde is in verschillende stromingen. Om vol te houden, luistert hij naar Hubert-Félix Thiéfaine, verzamelt zowel paper- als MTV-clips.

Met zijn getuigschrift van hoger middelbaar onderwijs weet hij een stagecontract van twee jaar te krijgen in het juwelen- en sierraden-atelier van Fabienne Imbrechts in Brussel waar hij de essentie van zijn klassiek meesterschap verwerft. Al heel snel realiseert hij een diamanten halsketting gevat in platina !

Als non-conformist wordt hij aangetrokken door de werken getoond in de galerie van hedendaagse juwelen Néon van Bernard François (BE). Hij houdt van de plek en de onconventionele sfeer zonder veel te begrijpen van de stukken. Het schilderij '*Weke klokken*' van Salvador Dali dat hij in dezelfde periode ontdekt, trekt hem aan. Het contrast tussen de rigiditeit/elasticiteit van de tijd die doorsijpelt of voorbij flitst is fascinerend. Het is voor hem een revelatie: men kan ernstige dingen op luchtige manier vertellen.

Dat is een geruststelling voor Patrick Marchal. Op aanraden van Bernard François vertrekt hij naar Frankrijk om een jaar plastische kunst en hedendaags juwelenontwerp te studeren in de Ateliers de Fontblanche in Nîmes. In zijn discipline komt hij er in contact met Wilhelm Tasso Mattar (DE), een juwelenmaker waarvan hij de concepten van richting-Volume / Spanning-Elasticiteit onthoudt evenals zijn Functionele aanpak als ontwerper. Bij beeldhouwer en juwelenontwerper Gilles Jonemann (FR), apprecieert hij de organische vormen en de etnische stijl.

In het kader van zijn opleiding in Fontblanche, ontmoet hij o.m. de professionelen Pierre Raffaëlli (FR), professor aan het conservatorium voor dramatische kunst in Marseille, Macha Makeïeff (FR) en Jérôme Deschamps (FR), regisseur en medestichter van het gezelschap en van de stijl van 'Les Deschiens'. De student, verleid door het georganiseerde delirium, maakt wilde schilderwerken die compleet anders zijn dan zijn vrij ingetogen juwelen.

Hij bezoekt galeries, wat hem toelaat om bekend te raken met kunst. Het is in die periode dat hij design en architectuur ontdekt en zich spontaan interesseert voor het oeuvre van architect Charles Rennie Mackintosh en de Glasgow School of Art. Verrijkt door de verschillende invloeden in een ronduit multidisciplinaire geest die het Bauhaus waardig is, keert hij terug uit Frankrijk en begint zijn eigen artistieke productie.

Parallel daarmee werkt hij als zelfstandige juwelenmaker voor Hofleveranciers (in 1992 werkt hij als onderaannemer mee aan de herstelling van de trouwring van Dirk Frimout). Patrick Marchal klimt omhoog en oefent reeds, nog een beetje onbewust, zijn spotlust. Hij noemt zichzelf 'ruiiiiiiiiimte leverancier', neemt deel aan zijn eerste tentoonstellingen in België in de galerie Néon met juwelenmaker David Huycke (BE) en laat zijn wild, explosief logo maken.

Van boven uit gezien is er voor neerbuigendheid geen plaats, wel voor een constateren van het onweerstaanbare surrealisme van het universum.

JAREN 90 – “GAAN WIJ DE MAATSCHAPPIJ IN, SCHAT ?”

Tegen de maatschappij die hij als verlamdend aanvoelt, stelt de kunstenaar als virtuoos van de assemblage ruimtelijke constructies, zogenoemde “juwelenbeelden”.

Buiten “is het Beyrouth !”. Als reactie, om constructief te zijn, begint hij een technische calvarietocht waaruit een serie, erg esthetische, draagbare stukken voortkomen – broches, ringen, halssnoeren, hangers.

Modus operandi: het materiaal als vertrekpunt. De materialiteit en de vormen ten dienste van de esthetiek. Het aanpassen, klinken, solderen en sublimeren van het metaal.

Twee vlakken creëren het volume, symmetrische elementen met de nobele kleur van het metaal worden geassembleerd met de fysische versterking van het volume als resultaat. Een open ensemble ontstaat bestaande uit een robuust lichaam waaruit bijkomende vormen, takken en dunnere kabels vertrekken. Je herkent de hightech architectuur aan de balken en de lichte metalen structuren, die opgespannen worden op een geraamte van nog ‘brutalistische’ inspiratie. Een ode aan het stedelijk beton maar ook knipoog aan de Inca tempels die ten hemel rijzen. Het creatief proces – gekoppeld aan diverse materialen: zilver, goud, roestvrij staal, ijzer – wordt nauwkeurig georkestreerd naar de modellen van architectuurontwerpen van Norman Foster of Tadao Ando.

In zijn eerste creaties exploreert hij de limieten die het materiaal hem opdringt; de materie heeft zijn eigen wetten. De ervaring opgedaan met de broche *Inca* in koper en aluminium is hem zeer nuttig. De behandeling van de oppervlakte laat variaties toe terwijl een nog vrij timide reflectie zich aftekent. De krommingen krijgen de vorm van de rondingen van het lichaam. De spanning met een vleugje ironie is vooral merkbaar in de assemblage van materialen i.v.m. het bestudeerde concept van Spanning – Elasticiteit. Zijn halssnoer *Guillotin premier*, dat ook emblematisch is wat betreft de functionaliteit van het object, is wat in dat opzicht éénduidig.

Prelude tot een parodie, *La belle prétentieuse*, een ernstige, excentrieke en elegante fantasie, voelt in dit geheel aan als een aankondiging van wat er gaat komen. Een laatste stuiptrekking is er met *The Golden boy’s King*, een ode aan, soms zeer harde, nobele metalen – goud, titanium – gecombineerd met ijzer en roestvrij staal. De rondingen zijn daarbij koning.

De armband *Ave Maria*, een hommage aan kleur en aan Josep Maria Jujol, leerling en rechterhand van Antoni Gaudí, maakt een einde aan deze periode van enge esthetisering. Beelden uit videoclipps, televisieseries, voeden zijn verbeelding. Zijn denken wordt steeds kritischer. Patrick Marchal is geen nummer, maar een vrij man! De toon waarmee hij reageert, wordt krachtiger en meer uitgesproken.

In die sleutelperiode heeft de kroon *The Golden boy'\$ King* visionaire aspecten. Deze compositie is een satire op de speculatie en op de gefortuneerde leidende klasse. Goudklompen bovenaan de sociale ladder, zwart staal aan de basis om de arbeiders te evoceren. Dat alles geplaatst boven op een pion.

'De kroon van The Golden boy'\$ King vermengt goud, staal en ijzer. De goudstaven domineren van bovenaf de sociale ladder en afficheren onbeschaamd en ongestraft hun rijkdommen die stilzwijgend verkregen zijn dankzij de arbeid en de ellende van anderen.

Maar maak u geen zorgen, dankzij de reling in roestvrij staal, zijn ze veilig en goed beschermd tegen het zwarte staal dat herinnert aan steenkool of het zwart brood dat zo dierbaar is aan de arbeiders. Gelukkig is er een moraal: omdat het geld de armen niet gelukkig maakt, laten zij het goud aan enkelingen en de arbeid aan alle anderen.'

JAREN 2.0 EN VOLGENDE – “TUSSEN SPOT EN HERSYMBOLISERING VAN DE WERELD”

Wees gegroet, Maria, maar ik ben geen engel. Patrick Marchal houdt ervan om te spelen met het absurde en met tegenstellingen om naar het essentiële te verwijzen.

De reflectie komt eerst, de materialen worden gekozen in functie van een uitgerijpt idee. De effecten van vorm en materie dienen de boodschap. Elk stuk is het resultaat van onderzoek, van subtiele verbanden. Aan de hand van symbolen van onze moderne beschaving, behandelt de kunstenaar vanaf nu onze ongerijmdheden en vermaakt er zich mee. Zijn juwelen, met evocatieve titels, en geladen met visuele boodschappen en soms vergezeld van teksten, willen doorzichtig zijn. De types van juwelen – medailles, handboeien, kruis, kroon, beschermingsmasker – stellen vragen. De kunstenaar verlegt de grenzen van de provocatie zonder in vulgariteit te vervallen en hij vermenigvuldigt de aanwijzingen, o.a. via zijn blog.

De composities zijn handig en delicaat. Wil de goudsmid ons op deze manier, door onze wereld op fijnzinnige manier te tackelen via de juiste dosering tussen zwaar en licht, toelaten in een minder complexe wereld? De lichtheid ontkracht de gewichtigheid. In plaats van verbazing en verontwaardiging over de gang der wereld, zoekt de kunstenaar naar de ironie achter dat alles en laat ons de keuze tussen het komische of dramatische.

De kunstenaar zelf plaatst zijn werk tussen spot en hersymbolisering. Als geboren goudsmid en beschikkend over al zijn middelen, herinterpreteert hij een niet al te schitterende realiteit.

De broche *Give me fight* is een woordspeling op Give me five. De sheriff-ster, ingelegd met symbolen van de USA - colafles, granaat, de oren van Mickey, \$, een boorplatform, het logo van Marlboro et de Ku Klux Klan - en getekend Marchal@united.com met afbeelding van het portret van W. Bush, functioneert als een parodie van de Amerikaanse maatschappij.

Door het samenbrengen van logo's geeft de kunstenaar het tijdsklimaat de kans om tot een kritiek moment te stollen, terwijl het roestvrij staal niet gecorrodeerd kan worden door tegenspoed.

De armbanden/handboeien *I am you man*, de titel van een lied van Leonard Cohen uit de jaren '80, is een ironische commentaar op de liefde en gebonden zijn met zijn echtgenoot/-te. En *SOLITARITY*, de fusie van twee tegengestelden: solidariteit en militarisme.

“In het wild opera paren panter en beer in het graan, terwijl de zogenaamd geciviliseerde mens deze zang broemt: geef mij uw brood en je zal bevrijd worden, ik wil alleen maar je goed en ik zal het krijgen ook. Iedereen het slagveld op, behalve op 25 december, dat is een bevel!”

De voelbare spanning van het object en het plexiglas worden tot allegorie. De zin voor detail bereikt zijn hoogtepunt. Object en woorden versterken elkaar wederzijds. Het voorwerp van de misdaad, het materiële element van de overtreding, is elders. Wie vertoont een wonde? Het lichaam, het object van alle aandacht van deze arbeid, wordt aangesproken. De kitsch doet zijn intrede op de scène.

De medaille *O No* van de blauwhelm, vredessoldaat die niet beloond wordt omdat hij als dom schaap met gebogen hoofd vooruit stormt, maar omdat hij als dappere ram in omgekeerde richting weg loopt van het gevecht.

Zilver voor de eer en een lint met decoratie volgens de regels van de kunst. In dit goed geproportioneerde geheel is het dier een element van verrassing, een bewijs uit het ongerijmde.

Het masker *Fukushima mon amour* gaat over het nucleaire gevaar. Met als achtergrond de kaart gebruikt door de Amerikaanse bemanning van de bommenwerper Enola Gay die in 1945 de eerste atoombom lanceerde op de stad Hiroshima, is een beschermingsmasker geplaatst. Op dat masker is de kaart van Japan getekend. Het nucleair symbool doet dienst als uitlaatklep en is geplaatst op de plek van Fukushima. Vernietigende humor die midden in de roos raak treft.

Een mooi overzicht van de onderzoeksprocessen en het tegendraads gebruiken van accessoires ten dienste van het betoog, onderlijnd door een precies gemaakte tekening in potlood.

Hoofdstuk na hoofdstuk beschrijft zijn blog zijn universum. Voor de kunstenaar is het een bijkomende constructiespel maar deze keer in twee dimensies en zonder materie. Zijn humeuren worden er in alle vrijheid geafficheerd: “*Ik hoop voor de veiligheid van mijn erfgenamen en de toekomst van de zoete aardappel dat u mijn ontevredenheid met dat alles niet zal navolgen. Ik reken op u.*” Deze blog is ook een plek waar de kunstenaar, met didactische bedoelingen, aan de ideeën achter zijn stukken een vervolg kan breien.

Als buitengewoon kunstenaar verleidt zijn atypische werk zowel de kenners als het grote Belgische en buitenlandse publiek. Patrick Marchal neemt deel aan talrijke tentoonstellingen en wint in Finland een onderscheiding voor zijn halssnoer *Guillotijn premier*.

DO YOU SEE THE KING? – TENTOONSTELLING IN HET CID

In het oeuvre van Patrick Marchal worden vakkennis en spotlust verenigd tot een krankzinnige waarheid. Zijn vermogen om ernstige zaken op een luchtige manier aan te pakken nodigt ons uit om anders te denken over de kwesties van deze tijd.

In deze monografische tentoonstelling confronteert curator Françoise Vanderauwera opmerkelijke ideeën en juwelen, en toont ons hoe het betoog de overhand neemt op de esthetische praktijk.

Ze onderlijnt de ernst van de kunstenaar als motor voor de creatieve uitbarstingen die uitlopen in een manier om in de wereld te zijn die gepassioneerd, vol ongeloof en spotlust is en die uitgedrukt wordt in juwelen, beelden en woorden.

Door zich onze referenties eigen te maken en ermee te spelen, brengt de kunstenaar er ons toe om de voorwaarden ervan te herzien en nodigt ons vooral uit om niets als vaststaand aan te nemen.

Na de eerste stukken waarin de spanningen onder controle worden gehouden en de klassieke uitgangspunten verbonden worden met het sterk benadrukte materiaal, volgt een productie van even onberispelijke factuur maar meer ongebreideld, verhelderend en feestelijk. Om er te raken, kreeg de kunstenaar een aantal intuïtieve invallen die evenveel interessante reflecties werden om het hedendaagse juweel te benaderen. Drie momenten liggen aan de oorsprong om samen de emotionele, sociale en culturele relevantie van het juweel te benaderen.

De materie heeft haar eigen wetten – zoals alles wat zich niet laat temmen

Om de gevaren van het ambacht die samenhangen met het materiaal te bezweren, moet het visuele aspect beheerst worden. Patrick Marchal wil verrassingen beperken en volgt een vooraf bedacht methodisch creatief proces. En omdat de context waarin hij creëert chaotisch is, brengt dat hem ertoe om de dingen goed doordacht uit te voeren. Van dit gecontroleerde proces houdt de kunstenaar het belang over dat hij hecht aan ambacht en mise en scène.

De emotionele lading, de symbolische waarde die een juweel kan hebben wordt uitgebreid. Hier is het object essentieel een lapmiddel, een uitlaatklep. Ze is de uitdrukking van een noodzaak om te creëren, om zich in een vrije zone te plaatsen. Het wordt een juweel van een

auteur gebaseerd op een creatief proces met persoonlijke inzet en een eigen signatuur.

De functionaliteit van een object wordt niet gecreëerd door het object, maar door het gebruik dat men ervan maakt

De koning draagt geen kleren. Het is de drager die het juweel maakt. Het probleem van het hedendaagse juweel is voor Patrick Marchal niet ergonomisch, maar sociaal. De kwestie van de draagbaarheid kan gereduceerd worden tot de sociale daad, het engagement van diegene die het juweel draagt. Het is dat gebaar die het zijn hele zin en betekenis geeft.

De kunstenaar gaat spelen op de impact die een juweel in de maatschappij heeft. Het feit of het geaccepteerd of verworpen wordt.

Men kan ernstige dingen op een luchtige manier aanpakken

Zoals een satirisch blad op komische manier het morele reilen en zijlen observeert in de maatschappij, behandelt zijn oeuvre meerdere thema's, klaagt het bepaalde onderwerpen uit de actualiteit aan (socio-politieke kwesties, religieuze, militaire, overconsumptie, ethiek...) maar zonder in het vulgaire te vervallen. Hij wil dat die in alle luchtigheid aangepakt worden. Hij toont soms de twee kanten van eenzelfde thema in één enkel stuk.

Voor de kunstenaar is het belangrijkste om de boodschap over te brengen. Zijn betoog is makkelijk over te dragen door ceremoniële juwelen gebonden aan onze zeden en gebruiken of door het gebruik van sterke symbolen of iconen ontleend aan onze visuele cultuur. Door met humor en spot de tekens te vermenigvuldigen, verrast de kunstenaar ons en schudt ons wakker – op een zeer efficiënte manier.

Door te putten in het gemeenschappelijk reservoir, door onze dagelijkse praktijken te ondervragen, door met humor te assembleren wat ons bij mekaar brengt, krijgt de sociologische aanpak van de kunstenaar alle kans.

ENSCENERING – « PANEM ET CIRCENCES »

In een theatrale en geraffineerde mise en scène, ontworpen in functie van het werk van de goudsmid, weet scenograaf Marion Beernaerts de momenten te vatten waarop de ontwerper, geraakt door de die begenadigde momenten die zin geven, ons het beste van zichzelf geeft: een vrolijke stemming.

Het is een tegelijk nauwkeurige, verhelderende en speelse scenografie die een dertigtal hedendaagse juwelen, gerealiseerd door de kunstenaar sinds de jaren '90, toont in een ruimte opgevat als een arena.

Die arena symboliseert het theater van het leven, een opstelling van de maatschappij, een gesloten ruimte van relatieve vrijheid. Een plaats van interactie tussen kunstenaar en kijker, waarbij de juwelen het spel vormen.

Wat op het spel staat in deze arena, doorheen de juwelen, zijn onze eigen ceremonies, ons geloof, onze politiek en waarden.

Als inleiding, als prelude met verrassingseffect noodzakelijk voor de humor, presenteert een video gerealiseerd door de kunstenaar ons zijn persoonlijkheid en de beelden die hem geïnspireerd hebben en informeert ons over het kunstambacht.

Met deze monografische tentoonstelling, waarbij de nadruk ligt op de stukken die opzien baren, gaat het CID op zoek naar de basis van het hedendaags juweel. Een artistieke praktijk die de bevraging voorop stelt. Een delen van emoties gebaseerd op een taal en een creatieve proces van persoonlijke inbreng met een eigen signatuur. Een juweel van een auteur.

Met *Do you see the king?*, worden het meesterschap van het kunstambacht en de originele expressie in al hun pracht opnieuw uitgevonden.

Bésamé mucho macho

Ring, 2003

Zilver, titanium, polyester,
roestvrij staal, 85x60x25 mm

© foto J.P. Pfister

Ave Maria

Armband, 2001

Zilver, titanium, koper, kleuren,

Ø int.: 70 mm

Ø ext.: 165 mm

P: 55 mm

© foto Patrick Marchal

La belle prétentieuse

Broche, 1996
Goud 750/1000, ijzer, roestvrij
staal, 102x45x21 mm
© foto Patrick Marchal

Give me Fight

Broche, 2002
Roestvrij staal, zilver, lak,
90x90x7 mm
© foto Paul Louis

PARTNERS

De vzw CID - centre d'innovation et de design au Grand-Hornu is gesubsidieerd door de Provincie Henegouwen.

Met de steun van Federatie Wallonië-Brussel - sectie beeldende kunsten.

CID - centrum voor innovatie en design in
Grand-Hornu
Site du Grand-Hornu
Rue Sainte-Louise 82
B-7301 Hornu

T : + 32 (0) 65 65.21.21
F : +32 (0) 65 61 38 97
info.cid@grand-hornu.be

www.cid-grand-hornu.be
www.grand-hornu.eu
www.facebook.com/cidgrandhornu

VOORZITTER
Fabienne Capot

DIRECTRICE
Marie Pok

COMMUNICATIEDIENST
Gaëtan Delehouzée
+32 (0) 65 61 38 87
gaetan.delehouzee@grand-hornu.be

PERSCONTACT
Hélène van den Wildenberg
Caracas Public Relations
+32 (0) 4 349 14 41
+32 (0) 495 22 07 92
info@caracascom.com

OPENINGSUREN
Dagelijks van 10 tot 18 uur, behalve op
maandag. De administratieve dienst is op
werkdagen bereikbaar van
8u00 tot 16u30

TOEGANGSPRIJS
— Combiticket Site du Grand-Hornu /
CID / MAC's: 8 €
— Reductietarief: 2 of 5 €
— Groepstarief (minimum 15 pers.): 5 €
— Schoolgroepen: 2 €
— Gratis voor kinderen onder 6 jaar
— Gratis toegang de eerste zondag van
de maand
— Gratis rondleiding van dinsdag tot
vrijdag om 15.30, zaterdag om 11.00
en 15.30, zondag om 15.00 en 16.30
— Audio-gids om de historische site te
ontdekken (FR / NL / DUIJS / ENG /
IT / SP): 2 €

RESERVATIES
Rondleiding (op reservatie) van de ten-
toonstellingen en/of historische site
(FR / NL / DUIJS / ENG).
+32 (0) 65 61 38 81
reservations@grand-hornu.be

DE BRASSERIE VAN DE GRAND-HORNU
+32 (0) 65 61 38 76

